

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za polleta 1 gld. 80 kr., za četrtrleta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrtrleta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 21. marca 1866.

Gospodarske stvari.

Še nekaj o prešičjih trihinah.

Ta bolezen toliko strahu dela po svetu, da je treba vse vedeti, kar nas pelje saj do nekolikošnega znanja njenega.

Čujmo, kaj dr. Kühn v Halle-u po mnogih lastnih skušnjah pripoveduje o nji.

1. vprašanje: ali se dá za gotovo spoznati ta bolezen v prešiču?

Odgovor: Ta bolezen nima nobenega samo nji lastnega znamenja, po katerem bi se pri živi živini gotovo spoznati mogla, in prešič utegne že zelo trihinast biti, pa se mu vendar to nikakor ne pozna. — Dr. Kühn je 5 prešičem dal več ali manj teh črvičev in večkrat vživati; vsi so sicer zboleli, eni celo malo, eni več. Vsi bolni so manj žrli, so bili nekako klaverni in leni, okó jim je bilo nekako motno, nekatere je driska napadla, pa ne huda. Vsa ta znamenja imajo pa tudi druge bolezni.

2. vprašanje: ali se smejo taki prešiči, ki so sumljivi trihin, pod policijsko zaprtijo djati?

Odgovor. Dr. Kühn pravi, da to bi se ne smelo storiti, zakaj, če se še celo pravi trihinasti prešič po boleznih znamenjih ne dá spoznati, kako bi se smeli taki zapreti, na ktere le sum letí, da utegnejo biti, ker s tem se pripravi gospodar po nepotrebnem v slabo ime in škodo.

3. vprašanje: ali je ktero pleme, ktera starost, kateri spol bolj ali manj podvržen trihinam?

Odgovor. Po dozdanjih skušnjah ni o tem nič gotovega.

4. vprašanje: ali taki prešiči, ki so se jih trihine lotile, zaostajajo na životu in se ne dajejo pitati kakor drugi?

Odgovor. Po dozdanjih skušnjah: ne.

5. vprašanje: ali je kakošno posebno orodje, s katerim se dajo v živem prešiču trihine zasačiti?

Odgovor. Je tako orodje, namreč posebne ostve (harpuna) so, ki so aku podobne in se zasedajo na več krajih v živega prešiča in z njimi majhen košček mesa vèn potegne. Dr. Kühn je na 16 mestih v enega prešiča zasadil ostve brez škode. Treba je pa ta ak zasačiti na več mestih, zakaj mogoče je, da na 2, 3 in še več krajih niso trihine v mesu prešičjem, in še le na 10. ali 12. mestu jih najdeš, — saj ni zmiraj vès prešič trihinast, kakor tudi ikrast ne. Kühn pravi, da se tedaj ostve morejo zasačiti na desno in levo stran života, posebno na hrbet, nad lednjem (lednimi vretenci), na koncu križa blizo repa, na plečih, na sprednjih in zadnjih nogah.

6. vprašanje: kako pridejo trihine v prešiča

in kako more gospodar od svojih prešičev odvrniti to nevarnost?

Odgovor. To je neki gotovo, da prešič nikoli ne dobí trihin, ako ni take živali žrl, ki ima prave trihine v sebi. Reklo se je, da tista živalica (*anguillulae*), ki se nahaja v gujili repi, zaplodí v prešičih trihine, ako tako bolno (gnjilo) repo žró, — g. Schacht je v repi najdel posebne nematode (napačno „repne trihine“ imenovane), — drugi so rekli, da živalice v plodnici (*Fruchtknoten*) pšenice (*Agrostis silvatica* in *Phleum Böhmeri*) napravijo v prešiču trihine, tudi pozemeljske gliste (deževnice) in krta so dolžili, da njihove nematode so trihine. Al vse to ni res; te živalice niso prave trihine. Al v podganah in miših in potem v mačkah so Kühn in drugi našli prave trihine. Zato svetuje gospodarjem, naj skrbijo, da v svinjake ne zahajajo podgane in miši, ktere prešiči radi žró.

7. vprašanje: ali naj se prepové prodajanje trihinastega svinjskega mesa in kaznuje tako prodajanje, in: ali naj se kupčija, kakor pri ikrastih prešičih razdere tudi pri trihinastih?

Odgovor. Še ostrejše se mora ravnati s takimi prodajavci, kakor s prodajavci ikrastih prešičev in ikrastega mesa, kajti nevarnost je večja. —

Malo po malo se začanja jasni neznanu bolezen. Če pa so trihine že znane bile pri podganah in prešičih in so prešiči v svinjakih rejeni od nekdanj žrli te živali, je le zdaj to še temno: zakaj že davno nismo slišali nič od te prešičje bolezni in da bi ljudje mrli po vžitem takem mesu?

En ključek do te skrivnosti mislimo v tem najti, da pri nas ne jemo, kakor drugod, skor nič sirovega svinjskega mesa, naj so plečeta, krače ali klobase; mi vse zelo prekadimo in kuhamo. Nemci in drugi jedó radi sirovino, zato je pa pri njih že ta bolezen znana.

Kako naj se vina v razstave pošiljajo?

Iz skušnj večkratnih razstav se je izvedelo, da ni dosti, da se pošlje dobro in lepo blago v razstavo, ampak gledati je tudi še posebno na to, da se pošlje v prijeto lični podobi, ktera oči na-se vabi.

Taka je posebno z vinom. Vnanji ptuji vinorejci to dobro vedó, in marsikdo naših jih je jel že z velikim pridom posnemati — vendar žalibog je še dokaj taci domačih, kateri mislijo, da družega ni nič treba, kakor to, da je vino le v hramu in v sodu domá čisto in dobro.

Baron Babo je po razstavi dunajski 1862. leta vinorejcem in vinotrčcem spisal dobro podučenje o tem, al malo je še pomagalo.